

Informace

PROJEKTU KURIKULUM S – ČÍSLO 4

Jak a čím motivovat žáky ke studiu a vést je k odpovědnosti

V rámci dotazníkového šetření *Evaluační práce se ŠVP z hlediska výukových strategií, které proběhlo na 27 pilotních školách na jaře 2010, jsme se ptali respondentů mimo jiné na to, jak na svých školách motivují žáky ke studiu a jak je vedou k odpovědnosti. Učitelé se shodují na tom, že motivovat žáky je stále obtížnější, a to především v předmětech, které je nebaví. Všichni dotázaní pedagogové se nicméně snaží učit způsobem, kterým by žáky zaujali, a v různých typech škol k tomu používají podobné metody.*

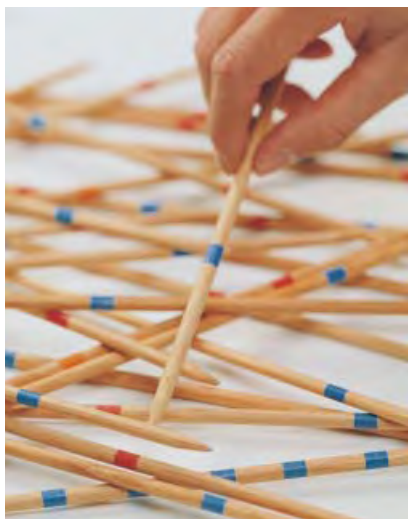
Důležitý je učitel a jeho výuka

➤ Pro žáky je důležitá zejména osobnost učitele, jeho kreativita a jeho dobrý příklad. Dále záleží na celkovém klimatu ve třídě – navození příjemné pracovní atmosféry, vzájemných vztahů a spolupráci učitelů a žáků. Jednou z největších motivací zůstává pro žáka pochvala a kladné hodnocení jeho aktivit od vyučujícího.

➤ Učitelům se osvědčilo aktivní zapojení žáků do výuky a tzv. zážitková pedagogika.

Její podstatou je výuka žáka pomocí zážitku, na základě kterého si zapamatuje maximum informací. Jde například o poznávací kurzy v prvním ročníku, které pořádají téměř všechny pilotní školy, dále sportovní nebo turistické kurzy, hry a znalostní nebo odborné soutěže či návštěvy kulturních akcí, výstav a veletrhů.

➤ Motivující výukou je pro žáky také aktualizace probíraných témat nebo rozhovory a diskuze na zvolené téma. Na

Střední škole hotelové a služeb v Kroměříži se například žáci zúčastnili filmu a besedy o N. Wintonovi a žáci se spontánně zapojili do petiční akce za to, aby mu byla udělena Nobelova cena míru.

K odpovědnosti vede samostatná i týmová práce

➤ Účinná motivační výuka, která zároveň žáky podporuje k seberealizaci a odpovědnosti, je vypracování samostatné práce a také prezentování názorů a myšlenek před třídou, jejich obhajobu před učitelem a svými spolužáky.

➤ K odpovědnosti vedou učitelé žáky důsledným a systematickým přístupem a pravidelnou kontrolou. Při kontrole odvedené práce je nutné s každým žákem rozebrat chyby, kterých se dopustil, a dát mu možnost chyby opravit. Osvědčeným prvkem je také autoevaluační, kdy si žák sám s pomocí učitele a kolektivu třídy sám vyhodnocuje odvedenou práci a po diskusi si navrhuje hodnocení. Při sebehodnocení jsou žáci k sobě překvapivě mnohdy do-

si navrhují hodnocení. Při sebehodnocení jsou žáci k sobě překvapivě mnohdy do-

cela kritičtí a kriticky berou i připomínky od spolužáků.

➤ K odpovědnosti vede žáky rovněž týmová práce, kdy má každý žák v rámci týmu úkol, na který navazuje práce dalšího ze skupiny. V této oblasti provozují na VOŠ a SPŠ v Šumperku v rámci volitelného semináře studentské firmy, které fungují jen v případě spolupráce všech členů.

Žáci musí vidět sepětí učiva s praxí

➤ Další motivační metodou výuky je možnost žáků využít své poznatky v oblastech, o které se zajímají, a rozvíjet své nápady. Přitom je důležité, aby si žáci uvědomili, že získané vědomosti uplatní nejen v dalším studiu, ale i v praktickém a profesním životě. Má-li žák pocit, že školní učivo má svůj odraz v praxi, je ochoten se více věnovat i teorii. K tomu pomáhají příklady z praxe, setkání s odborníky z praxe a exkurze na odborná pracoviště, na kterých si žák může porovnat svou praktickou činnost ve škole s obdobnými činnostmi ve skutečném podniku.

➤ Důležitá je i spolupráce s vysokými školami. Střední průmyslová škola chemická v Brně například realizuje obhajoby prací na půdě vysokých škol za účasti vysokoškolských učitelů. Žák tak vidí propojení a návaznost tematiky ve škole a v oblasti, ve které se bude pohybovat po absolvování školy.

Gabriela Šumavská

Konzultační centra vznikla před rokem

➤ Většina konzultačních center zahájila svou činnost v říjnu 2009, dvě další v květnu 2010 (centra v Libereckém a Ústeckém kraji). Za dobu své existence poskytl centra zástupcům škol dohromady přes 330 konzultací a uspořádala přes 100 vzdělávacích akcí (seminářů a workshopů), kterých se zúčastnilo a bylo na nich proškoleny téměř 2000 osob.

➤ Ve své nabídce pro školy vycházejí centra z průzkumu potřeb a požadavků škol

v kraji a ke spolupráci se školami přistupují odlišně podle svých zkušeností, vazeb a postupů osvědčených v regionech. Regionální rozdíly jsou vidět i v požadavcích škol na formu pomoci ze strany center: v některých regionech upřednostňují zástupci škol individuální konzultace, jinde workshopy nebo akce na zakázku. Zpočátku své existence se některá centra potýkala s nezájmem škol o své služby, což se všem podařilo časem vyřešit.

Zlínské centrum

➤ Poslední regionální konzultační centrum – ve Zlínském kraji – bylo zřízeno v říjnu 2010 v Krajském centru dalšího profesního vzdělávání a centru uznávaní celoživotního učení Zlínského kraje, o. p. s. v Uherském Brodě. Více informací najdete na webu projektu.

Konzultační centrum Ústeckého kraje plánuje spolupráci s libereckým centrem

Konzultační centrum pro Ústecký kraj vzniklo při Centru uznávání a celoživotního učení Ústeckého kraje o.p.s. v květnu 2010, a to na základě opakovaného výběrového řízení pro tento kraj. Své první služby začalo proto poskytovat až ke konci školního roku 2009/2010. Už během května nové centrum oslovilo školy s nabídkou svých služeb a v červnu uspořádalo první seminář „Kvalitní ŠVP – vizitka Vaší školy“.

■ Od počátku své činnosti centrum provedlo jednu konzultaci a uspořádalo dva semináře, na kterých prošlo 41 lidí. Na prvním semináři získali zástupci centra podklady, kam zaměřit své vzdělávací aktivity, a požadavky na konzultace, které plánují uskutečnit v tomto školním roce. Dva lektori centra, kteří se semináře zúčastnili, upozornili na problematiku dostupnosti RVP (rámcového vzdělávacího programu) s požadavky ke státní maturitě a přímo vyzvali zástupce škol, aby se podělili o své problémy při tvorbě či realizaci školních vzdělávacích programů (ŠVP).

Plánované semináře v 1. pololetí školního roku 2010/2011

4. 11. 2010	Etika ve vzdělávání Místo konání: Střední odborná škola a Střední odborné učiliště, Podbořany
8. 12. 2010	ŠVP v systému hodnocení kvality školy Místo konání: Vyšší odborná škola, Obchodní akademie, Střední pedagogická škola a Střední zdravotnická škola, Most
13. 1. 2011	ŠVP a jednotný systém závěrečných zkoušek a nový systém maturitních zkoušek Místo konání: Vyšší odborná škola a Střední škola, Varnsdorf

Rozhovor s vedoucí konzultačního centra Danou Vorlovou

„Na období od září 2010 do ledna 2011 jsme naplánovali na každý měsíc jeden seminář,“ říká Dana Vorlová

□ Jaké typy akcí pro zástupce škol organizujete?

Prozatím organizujeme semináře a dále individuální či skupinové konzultace dle požadavků škol a koordinátorů ŠVP. Očekáváme i možnost tvorby tematických seminářů na objednávku škol.

□ Jakým způsobem oslovujete školy a nabízáte jim své služby?

Vzhledem k tomu, že naše centrum zahájilo svou činnost v květnu 2010, tedy ve velmi exponované době počátku maturitních a závěrečných zkoušek, zvolili jsme formu informování všech škol v kraji o zahájení naší činnosti rozesláním e-mailu a dopisu s informačním letáčkem o vzniklém regionálním konzultačním centru (RKC), kde je možné najít pomoc při tvorbě a inovaci ŠVP. Začátkem října jsme využili placené

inzerce v Týdeníku Školství, kde jsme opět představili nabídku služeb centra a seznámili čtenáře s plánovanými semináři v prvním pololetí školního roku 2010/2011.

□ Kde vzdělávací akce pořádáte?

Rozlehlost Ústeckého kraje a z toho plynoucí časovou náročnost cestování pro účastníky se nám daří eliminovat tím, že jednotlivé semináře pořádáme na půdě středních škol a jejich místních center uznávání a celoživotního učení. Tato centra jsou rozmístěna v jednotlivých okresech kraje a naše RKC s nimi spolupracuje. Tím umožňujeme zájemcům snazší dostupnost pro účast na seminářích.

□ Jak zjišťujete, jaké problémy s kurikulární reformou školy ve Vašem regionu mají, a jaké vzdělávací akce jim tedy máte nabídnout?

Jako nejučinnější a nejlépe cílenou formu, jak získat podklady pro náplň seminářů, workshopů a konzultací, se nám jevílo uspořádání úvodního semináře na téma „Kvalitní ŠVP – vizitka Vaší školy“. Pozvali jsme na něj zástupce České školní inspekce, který seznámil pedagogy s nejčastěji se vyskytujícími nedostatky kontrolovaných ŠVP.

Připravujeme také dotazník pro školní koordinátory ŠVP, který bude sloužit jako zásobník problémů, jež je potřeba řešit. V případě, že některý problém bude společný pro více škol, uspořádáme k tomuto tématu i seminář.

□ S kolika lektory a konzultanty spolupracujete a jak si je vybíráte?

Od počátku působení centra máme k dispozici 11 lektorů a konzultantů, kteří byli vybráni ve spolupráci s místními centry uznávání a celoživotního učení v Ústeckém kraji, a to na základě odbornosti či působnosti v roli koordinátora ŠVP na školách. Plánujeme rozšíření počtu lektorů z řad specializovaných odborníků a profesorů z vysokých škol.

□ Spolupracujete s ostatními konzultačními centry – pořádáte společně vzdělávací akce, „půjčujete“ si lektory atd.?

V této souvislosti jsme chtěli využít geograficky blízké vzdálenosti k RKC Libereckého kraje a na listopadový seminář jsme si „zapůjčili“ lektorku libereckého centra, která se specializuje na téma Etika ve vzdělávání. Také do budoucna plánujeme takovou spolupráci včetně výměny či „zapůjčení“ lektorů, protože Centrum vzdělanosti Libereckého kraje jako zřizovatel RKC má na poli dalšího vzdělávání dlouhodobé zkušenosti a disponuje kvalitním lektorským týmem.

Vizitka

Název kraje: Ústecký

Název a kontakt: Regionální konzultační centrum Ústeckého kraje
Centrum uznávání a celoživotního učení Ústeckého kraje, o.p.s.

Bratislavská 2166, 407 47 Varnsdorf

Kontaktní osoby:

Vedoucí RKC – Ing. Dana Vorlová (d.vorlova@centrum-uznavani.cz)

Koordinátorka aktivit – Ing. Michaela Rozborová
(m.rozborova@centrum-uznavani.cz)

Web: www.centrum-uznavani.cz

Konzultační centrum Libereckého kraje pořádá semináře podle požadavků škol v kraji

Regionální konzultační centrum Libereckého kraje vzniklo na základě opakovaného výběrového řízení pro tento kraj v Centru vzdělanosti Libereckého kraje (CVLK) – zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků v Liberci. Své první služby začalo proto poskytovat 39 odborným školám v kraji až ke konci školního roku 2009/2010.

➔ Na dotazník konzultačního centra týkající se realizace tvorby ŠVP na středních odborných školách Libereckého kraje reagovala polovina oslovených škol. Data z dotazníku slouží centru nejen jako informace o aktuálním stavu kurikulární reformy v Libereckém kraji, ale zároveň jako inspirace pro plánovanou činnost centra.

➔ Od počátku své činnosti centrum uspořádalo čtyři semináře, mimo jiné na téma Soulad rámcových vzdělávacích programů (RVP) a školních vzdělávacích programů (ŠVP) a Etická výchova, jeden workshop pro školy s gastronomickými obory a poskytlo 3 konzultace.

Plánované semináře v 1. pololetí školního roku 2010/2011

20. 10. 2010	Etická výchova
20. 10. 2010	Využití projektů ve výuce. Kurzy DVPP nabídka k výběru
25. 11. 2010	Implementace ICT do výuky
25. 11. 2010	Odborné předměty – elektro obory
22. 12. 2010	Práce s problémovými žáky, motivace žáků
22. 12. 2010	Odborné předměty – matematika, rodinná výchova
20 .1. 2011	Klíčové kompetence
20 .1. 2011	Odborné předměty – potravinářské obory

Místo konání seminářů – CVLK, Liberec

Rozhovor s vedoucím konzultačního centra Vladimírem Drahošem

„Plánované semináře se konají v místě centra, které je vhodně vybaveno na pořádání akcí až pro 50 lidí,“ říká vedoucí centra Vladimír Drahoš.

❖ Jakým způsobem oslovujete školy a nabízíte jim své služby?

V první fázi osobním dopisem se základními informacemi o vzniku, kontaktech a úkolech našeho centra, ke kterému jsme připojili dotazník s otázkami, které se týkaly rozpracovanosti ŠVP, sociálních partnerů, požadavků na témata a termíny školení apod. Témata plánovaných seminářů a workshopů jsou zveřejněna na webových stránkách regionálního konzultačního centra (RKC). Informace o vzniku centra byla zveřejněna v bulletinu TECHyes.info, který je distribuován na všechny školy a školská zařízení Libereckého kraje, a také v tisku.

❖ Jakou formu služeb Vašeho RKC (konzultace, semináře, workshopy) je mezi školami největší zájem?

Podle odpovědí škol z dotazníků vyplývá potřeba a požadavek na semináře DVPP, případně na workshopy s účastí České

školní inspekce nebo sociálních partnerů. Oboje jsme zajistili - ředitel regionální pobočky ČŠI je náš lektor a sociální partneři jsou aktivní v jiném společném projektu organizace.

❖ S jakými problémy jste se zatím při fungování konzultačního centra potýkali?

Největším problémem bylo organizačně nepříznivé období pro start našeho RKC. Probíhaly naplno maturitní a vzápětí přišly hlavní letní prázdniny. Rázem jsme neměli k dispozici partnery z řad škol, ale ani lektorů. Po dobu prázdnin jsme tedy řešili zejména administrativní, archivační a propagační aktivity.

❖ Jak zjišťujete, jaké problémy s kurikulární reformou školy ve Vašem regionu mají, a jaké vzdělávací akce jim tedy máte nabídnout?

Prvotní zjištění potřeb škol, z kterého vychází naše plány na nejbližší období, jsme řešili formou dotazníku. Školy se vyjádřily a naše RKC připravilo prvních 12 seminářů, které si školy „přály“ jako nejvíce potřebné. Další informace a potřeby škol na další období budeme zjišťovat při setká-

váních na seminářích, e-mailu a neformálně při setkáních na jiných velkých akcích (AMOS, EDUCA, QUOVADIS apod.). Jako krajské vzdělávací zařízení pro DVPP máme k pedagogům a školám více než blízko.

❖ S kolika lektory a konzultanty spolupracujete a jak si je vybíráte?

Máme pět základních lektorů. Všichni mají vysoké odborné kvality a zkušenosti s kurikulární reformou školství. Další lektory si vybíráme dle požadavků škol z katalogu kurzů DVPP pro SOŠ. Kurzy jsou akreditované MŠMT, lektori kvalitní. Je-li na jedno téma více kurzů DVPP, vybíráme z nich podle osobní znalosti kvality lektora podle toho, jak umí téma podat, jak umí posluchače zaujmout apod.

❖ Spolupracujete s ostatními konzultačními centry – pořádáte společně vzdělávací akce, „půjčujete“ si lektory atd.?

Přes krátkou dobu existence našeho centra jsme v rámci spolupráce vypomáhali RKC Praha s informovaností SOŠ Libereckého kraje o akreditovaném 250hodinovém kurzu pořádaném v Praze. RKC Královéhradeckého kraje jsme vypomohli kurzem i lektorem na téma ETIKA – výchova k prosociálnosti, který je školami velmi žádaný. Na dalších akcích se dále domlouváme.

Vizitka

Název kraje: Liberecký

Název a kontakt: Regionální konzultační centrum Libereckého kraje

Centrum vzdělanosti Libereckého kraje – zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků, příspěvková organizace, Masarykova 18, 460 01 Liberec

Kontaktní osoby:

Vedoucí RKC – Mgr. Bc. Vladimír Drahoš (vladimir.drahos@cvlk.cz)

Odb. pracovnice RKC – Tereza Duštířová (tereza.dustirova@cvlk.cz)

Tel.: 485 101 872, e-mail: sekretariat@cvlk.cz, web: www.cvlk.cz

Nejčastější chyby ve školních vzdělávacích programech

Z celkového počtu 52 školních vzdělávacích programů SOŠ, které jsem kontrolovala jako lektorka a konzultantka Královéhradeckého kraje, jsem jich polovinu doporučila k přepracování pro porušení souladu s RVP nebo školského zákona. Ze 78 kontrolovaných učebních osnov jich 32 nebylo v souladu s ŠVP a ve 46 nebyly správně uvedeny výsledky vzdělávání. Zde je tematicky rozdělený přehled nejčastějších chyb v ŠVP, kterých se autoři dopouštěli.

Identifikační údaje

* Nejčastější chybou v této části ŠVP byla adresa zřizovatele, který ji během krátké doby třikrát změnil.

Rámcové rozvržení obsahu RVP do ŠVP

* Vážné nedostatky se pravidelně vyskytovaly především v nedodržení oblasti estetického vzdělávání a oblasti odborného vzdělávání. Problematická byla transformace u ŠVP, k jejichž tvorbě byl využit editor ŠVP SMILE, který většinu odborných předmětů nerozpisuje podle vzdělávacích oblastí RVP.

Učební plán, využití týdnů ve školním roce

* Nejčastější chybou zde bylo nedodržení minimálního počtu hodin učební a odborné praxe ve využití týdnů, včetně nedostatečně objasněné organizace prázdninové praxe. Další nedostatky se objevovaly v příliš obecných názvech předmětů – např. seminář nebo cvičení. Poznámky k učebnímu plánu často chyběly, nebyly jasné nebo dostatečné. V rozvržení týdnů v roce mnohde nebyly zařazeny v posledních ročních závěrečné nebo maturitní zkoušky.

Učební osnovy

* Nejčastější nedostatky se objevovaly v pojetí vyučovacího předmětu – nebylo zdůvodněno, proč je zařazen do vzdělávacího programu. Ve výukových strategiích se často objevovalo nekonceptní opisování učebnic didaktiky bez konkrétního zařazení

do předmětu a návaznosti na učivo a výsledky vzdělávání.

Tvorba výsledků vzdělávání

* Zásady tvorby výsledků vzdělávání nejsou v RVP popisovány, předpokládá se, že učitelé tuto dovednost získali studiem didaktiky. Výsledky vzdělávání jsou uvedeny k učivu jednotlivých vzdělávacích oblastí a tím jsou pro tvorbu ŠVP závazné. Učivo navíc, na které navazuje výsledek vzdělávání, se začleňuje s ohledem na profilaci ŠVP a učitelé si jej tvoří sami.

Nedostatky při formování výsledků vzdělávání

* **výsledek vzdělávání neodpovídá učivu**, např. učivo: „Obchodní činnost – velkoobchod, maloobchod, průběh obchodních činností, ochrana spotřebitele“ × výsledek vzdělávání: „charakterizuje velkoobchod a popíše jednotlivé druhy velkoobchodu, vysvětlí formy prodeje“

* **pro výsledek vzdělávání jsou nevhodně použita slovesa**, např. „uvede bezpečnost práce“, „umí správně vést údery kladivem“, v odborném výcviku „rozdlišuje dvou a třítráťový způsob obsluhy“

* **výsledek vzdělávání není jasný**, „implementuje míchané nápoje do skupin“

* **výsledek vzdělávání se opakuje v různých předmětech**, např. v RVP Prodavač – ekonomické vzdělávání, učivo „Daňová evidenční povinnost“ – výsledek vzdělávání „umí vést daňovou evidenci pro

plátce i neplátce DPH“ – je shodně zařazen ve dvou předmětech: ekonomika a daňová evidence.

* **výsledek vzdělávání je pro žáky nesplnitelný**, např. v ŠVP Kuchař – „navrhne menu pro danou kuchyni“ (k učivu exotické kuchyně); v teoretickém vyučování „provádí výsev jednoletých rostlin“; „je členem školních reprezentačních družstev v okresních a krajských soutěžích“

* **výsledek vzdělávání je žákovi neúčinný**, např. „vyjmenuje prezidenty mezinárodní barmanské asociace“

* **výsledek vzdělávání je nekontrolovatelný**, např. zdůvodnění odpovědnost každého jedince za ochranu přírody, krajiny a životního prostředí.

Tabulka přehledu zjištěných nedostatků a podkladů

Zjištěné nedostatky	%	
	celkem	z toho závažné
Identifikační údaje	46	42
Transformace RVP do ŠVP*	86	54
Učební plán	53	28
Využití týdnů ve školním roce	27	12
Učební osnovy	43	31
Tvorba výsledků vzdělávání**	59	47

* nezahrnuto nerozepsání disponibilních hodin

** nezahrnuty ojediněle nevhodné výsledky vzdělávání, ale pouze ty, které byly doporučeny k přepracování

Mgr. Alena Kloučková

KURIKULUM

podpora učitelů gymnázií

☒ Zatímco projekt Kurikulum S pomáhá při kurikulární reformě středním odborným školám, projekt Kurikulum G poskytuje všestrannou metodickou podporu učitelům a koordinátorům školních vzdělávacích programů (ŠVP) gymnázií. Nabízí jim možnost sdílet zkušenosti s profesními kolegy, pořádá virtuální hospitace, oborové semináře, koučování, klubová setkání a minikonference.

☒ I když jsou aktivity projektu Kurikulum G primárně určeny pro pedagogické pracovníky gymnázií, zástupci středních odborných škol se mohou inspi-

rovat např. shlédnutím virtuálních hospitací a diskuzí o natočené výuce s jinými kolegy. Mohou se také účastnit minikonferencí, kde se setkávají koordinátoři ŠVP a ředitelé i učitelé gymnázií. Hosty těchto akcí jsou například pracovníci České školní inspekce, CERMATu a dalších organizací.

☒ *Projekt Kurikulum G je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem ČR. Je realizován ve Výzkumném ústavu pedagogickém v Praze na základě partnerské smlouvy s MŠMT. Více informací na webových stránkách www.kurikulung.cz.*

Informace projektu Kurikulum S – číslo 4

Samostatná příloha Odborného vzdělávání, informačního bulletinu Národního ústavu odborného vzdělávání č. 4/2010

Vyšlo: 30. 10. 2010

Odpovědná redaktorka přílohy: Mgr. Lucie Šnajdrová

Grafická úprava: Mgr. Ondřej Suchý

Vydavatel: Národní ústav odborného vzdělávání, Weilova 1271/6, 102 00 Praha 10

Všechna vydaná čísla Informací projektu Kurikulum S jsou ke stažení na webových stránkách www.kurikulum.nuov.cz, v sekci Zpravodaj projektu.